מפניני הפרשה - מאמר

מדוע נטעו את העצים?

המשכן היה עשוי מעצי שיטים עומדים, מצופים זהב עשר אמות גובהם. וחז"ל שואלים, מניין היו להם עצי שיטים במדבר?

משיבים על כך חז"ל: אברהם אבינו ידע ברוח קדשו כי בני בניו עתידים להיגאל וללכת למדבר, ולהצטוות שם לבנות משכן לה', שישמש כמקום להשראת השכינה. ולא יהיו להם שם עצי שיטים, חמרי גלם לבניית המשכן. מה עשה, עמד ונטע נטיעות, שתל עצי שיטים.

במשך מאתיים שנה גדלו העצים לאילנות גדולים ועבים, וכשירד יעקב למצרים קצצם, והביאם עמו.

כשבא משה רבינו ובישר לישראל את בשורת הגאולה. ובהמשך משה ואהרון בשליחותו של הקב"ה היכו את המצרים עשר מכות קשות ויציאת מצרים התאפשרה, ידע העם שהוא יוצא למדבר לארץ לא זרועה. אבל בחוזק אמונתו, בתוקף בטחונו בה' - "**גם צידה לא עשו להם**". למה להם להכין צידה אם הם אורחיו של הקב"ה, מוזמנים לסעוד על שולחנו, מי ישתטה להביא עימו אוכל?

גם כאשר רצה הקב"ה שהם יצאו ממצרים ברכוש גדול, אמר זאת בלשון בקשה: "**דבר נא באזני העם, וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב**" - מכיון שהעושר לא עניין אותם. לו זו בלבד, אלא שהיה עליהם למעמסה! מה הם כן נטלו איתם, מיוזמתם? עצי שיטים. את העצים העתיקים שיעקב אבינו הביא. נטלום על שכמם, או על חמוריהם – ויצאו אל המדבר. שיהיו נכונים לציווי לבנות את המשכן.

יש לשאול, מהו המסר שבדבר. שהרי כשם שבני ישראל סמכו על הקב"ה שימציא להם מזון במדבר, יכולים היו לסמוך עליו שימציא להם עצי שיטים לבניית משכנו. אם אברהם אבינו יכול היה להכין מבעוד מועד מטע עצי שיטים, על אחת כמה וכמה שהקב"ה, קורא הדורות מראש, יכול היה להכין נווה מדבר בקרבת הר סיני.

לשם מה טרח אברהם אבינו ונטע את המטע, לשם מה טרח יעקב אבינו לשאתו למצרים, לשם מה טרחו בני ישראל לשאת עצים אלו על שיכמם בצאתם. נראה לומר שהמשכן המקודש, שבו ארון הברית ובתוכו הלוחות ועשרת הדיברות. משכן לתורה הנתונה מסיני. המשכן היה מקום עבודת ה', הקרבת הקרבנות, הקטרת הקטורת והעלאת הנרות. המשכן היה מקום השראת השכינה. מהו חומר הגלם ממנו נבנה המשכן? - האמונה והטהרה.

ומהיכן זה בא?

התשובה: מהאבות, מהעצים שנטע אברהם אבינו, מהעצים שגדלו במשך מאות בשנים והושקו בדמעותיהם ובתפילותיהם של אבותינו. אותם שמרו ונצרו בגלות הדוויה, ואותם נטלו עימם בעת גאולתם, מהם בנו את המשכן, וזו כוונת רש"י שפירש: זה אלי ואנוהו - אלוקי אבי הוא. לא אני תחילת הקדושה, אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלוקותו עלי מימי אבותי!"

כמה דברים אלו מחייבים – אנו מקימים משפחות, מעצבים דורות, מגדלים ילדים, פרחים זכים. ומצפים לרוות מהם רוב נחת, לראותם פורחים ומלבלבים, מאושרים ובונים בתים לתפארת, משכן משלהם. משכן לתורה ולקדושה. ועלינו לדעת, שאם רצוננו בכך - עלינו לספק להם את חומר הגלם - להשריש בהם את היסודות והשורשים!!!

בין אדם לחבירו

הרואה חכם גדול מחכמי ישראל המופלג בתורה ובחכמה וביראת ה' ומורה הוראות בישראל, אף בזמן הזה יש לברך עליו בשם ובמלכות את ברכת "**שחלק מחכמתו ליראיו**".

תלמיד חכם שמחל על כבודו, כבודו מחול, בין שהוא גדול הדור, בין שהוא חכם פשוט, תורתו היא ויכול למחול. לכן מותר לבקש מתלמיד חכם לגמול לו חסד, להושיט לו איזה חפץ, או למסור לחבירו איזה חפץ, וכיוצא בזה. ובלבד שלא יגרום לו בכך לביטול תורה, אבל על בזיונו אינו רשאי למחול.

שואל ומשיב

שאלה: האם מותר לאכול בדרך עראית בכלים שלא הוטבלו?

תשובה: מעיון במקור החיוב לטבילת כלים, עולה שנחלקו בזה הפוסקים אם חיוב טבילה כלי מתכות מהתורה, או רק מדרבנן, ושלדעת רוב הפוסקים הראשונים החיוב לטבול כלים ואפילו כלי מתכות הוא מדרבנן והפסוק שמובא בגמרא אינו אלא אסמכתא בעלמא.

מדברי הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות יז- ג' מוכח, שכל עוד לא הטבילו את הכלים אסור לאכול ולשתות בהם. וכן כתבו בספר תשב"ץ סימן שכו'. והטור ביורה דעה סימן קכ'.

כתב הרמ"א בהגה שם סעיף ח', שאסור לאכול ולשתות בכלים שלא הוטבלו אפילו בדרך עראית. ומכל מקום אם עבר והשתמש בהם ללא טבילה אין המאכל נאסר, כמבואר בירושלמי עבודה זרה פרק ה' הלכה ט"ו. וכן כתבו התוספות והרא"ש עבודה זרה עה: וכן כתבו הרמב"ן והרשב"א והר"ן שם.

כתב הישועות יעקב סימן קכ' - סק"א, שהאיסור להשתמש בכלי סעודה שלא הוטבלו הוא מדרבנן. ואפילו לדעת הפוסקים שהחיוב לטבול כלי מתכות הוא מהתורה, מותר מהתורה להשתמש בהם עד שיזדמן לו מקווה כשר ויטבילם ומדברי סופרים אסור להשתמש בהם אפילו בדרך עראי עד שיטבילם. וכן כתב המשנה ברורה בביאור הלכה סימן שכ"ג סעיף ז'.

אפילו שמדברי החתם סופר בחלק יורה דעה סימן קי"ד, שכתב בשם הגאון בעל 'מחצית השקל', מוכח שלדעתו בכלי מתכות אסור מהתורה להשתמש בהם, להלכה נראה שאינו אסור אלא מדרבנן, משום ספק ספיקא - שמא ההלכה כדברי האומרים שטבילת כלי מתכות מדרבנן, ואם תמצא לומר שההלכה כדברי האומרים שחובת טבילת כלים היא מן התורה, שמא האיסור להשתמש בהם לפני הטבילה אינו אלא מדרבנן.

סיכום: העיקר להלכה שמדרבנן אסור לאכול בכלים לפני שהוטבלו, אולם מי שמיקל בזה יש לו על מי לסמוך. ולדעת כולם המאכל התבשל בהם או שניתן בהם לא נאסר. (מבוסס על שו"ת יהווה דעת ד' - מד')

מפניני הפרשה - רעיון

כלים קדמו למשכן או משכן קדם לכלים

"**ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם**" (פרק כה' ח') כידוע בהוראה על עשיית המשכן והכלים יש לכאורה סתירות. פעם הוקדמה מלאכת המשכן לכלים ופעם הוקדמו הכלים למשכן. נראה לומר שיש בזה רמז חשוב ונבאר אותו. הגוף והאיברים מקבלים זה מזה ומשפיעים זה על זה. לכולם ברור שהגוף משפיע על האיברים, אבל יש לדעת שגם האיברים משפיעים על הגוף.

אומנם האיברים הם החלקים המרכיבים את הגוף, אבל כאשר האיברים מחוברים ומורכבים לגוף, ובתוכם זורם כוח החיים, הרי הגוף הוא כאילו מציאות מיוחדת בפני עצמה, והוא הנותן את כח החיים לגוף. אבל גם האיברים מצדם משפיעים על הגוף, לכן כאשר איבר אחד מאיברי האדם חולה או פגוע, הוא משפיע לרעה על כל האדם.

גם במובן המוסרי זה כך, התורה והמצוות הם מבחינת גוף ואיברים. התורה היא הגוף והוא כולל את כל המצוות – רמ"ח המצוות הם רמ"ח איברים, כפי שמובא בתיקוני הזוהר: "רמ"ח פקודין רמ"ח איברים דמלכא".

בלי התורה, אין ערך למצוות: "**ולא עם הארץ חסיד**", ולמעשה, אין לנו אפשרות לקיים אפילו מצווה אחת כהלכתה בלי התורה. אבל מצד שני בלי המצוות, התורה מאבדת את ערכה: "כל האומר אין לי אלא תורה, אין לו אפילו תורה". (יבמות קט:) ומובא בקידושין מ: "**תלמוד גדול שמביא לידי מעשה**". וידוע שתיקון המעשים בעיקרו הוא בתיקון מידותיו של האדם, שיעור קומתו הרוחנית משפיעה על מידותיו, ולהיפך, אם יש קלקול באיזו מידה, הריהי פוגמת באדם כולו. לפיכך הוקדמה פעם עשיית המשכן לכלים ופעם הוקדמו הכלים למשכן, ללמדנו ששניהם מקבלים זה מזה ומשפיעים זה על זה.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

סמ"ר עומר בן תהילה ון גלדר הי"ד

ר' אביישי בן דבורה הכהן ע"ה | יעקב (קובי) בן אביבה בן סדון ע"ה

אמנון שביט ע"ה בן רות מדלן הי"ו | הרב אשר בן חנה עמיר ע"ה

משה בן חנינה מור יוסף ע"ה | ר' אבא בן טובה אחונוב ז"ל

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

הלן בת נזלי בן גיאת ז"ל | רחל בת מרים עטיה ז"ל

פרחיה (מרסל) בת יקוט שרעבי ז"ל | צילה בת לאה למשפחת יוסף ז"ל

ז'קלין בת אסתר אדרי ע"ה | אימי רחל בת ליזה בוחניק ע"ה

ג'נט בת תמו אלבז ז"ל | דינה לידיה בת כריה ויטורי ז"ל

בס"ד ג' לחודש אדר ה'תשפ"ו
שנה שלושים ואחת גליון מספר 22
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

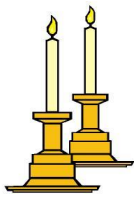
פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת תרומה
מפטירים

"וה' נתן חוכמה לשלמה"
(מלכים א' פרק ה' - כו')

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת:	17:12
יציאת השבת:	18:10
זמן רבנו תם:	18:43

מהלכות פורים עפ"י פסיקת מרן בשו"ע ופוסקים אחרונים

קריאת המגילה

א. חייב אדם לקרא את המגילה בלילה ולחזור ולשנותה ביום. קריאת המגילה בלילה זמנה מצאת הכוכבים עד עלות השחר, ובשעת הדחק אפשר להתחיל לקרותה מפלג המנחה.

ב. קריאת המגילה ביום זמנה מהנץ החמה עד שקיעתה, ובשעת הדחק אפשר להתחיל קריאתה מעלות השחר, ולאחר קריאתה עד סוף זמן בין השמשות, אך בקריאה בבין השמשות אין לברך על קריאתה.

ג. מי שלא קרא את המגילה בלילה אין לה תשלומים למחר, כלומר שיקרא אותה פעמיים ביום (ברכי יוסף תרפז – א').

ד. מעיקר הדין אסור לאכול לפני קריאת המגילה בלילה וביום, ובמקום צורך, מותר לאכול דברים קלים, פירות שתיה, עוגות פחות מכביצה (56 גרם) וכדומה. לכן טוב ונכון שינהגו הנשים לקרא את המגילה בבוקר מוקדם ולא לאחר את קריאתה עד אחרי הצהריים וכדומה.

ה. אסור לישון מצאת הכוכבים, אם לא שמע קריאת המגילה, מחשש שמא ימשך בשנתו ויפסיד מצווה זו. ומותר ללמוד תורה סמוך לזמן קריאת המגילה, אך יש להפסיק הלימוד, אפילו בלימוד של רבים, כדי לשמוע קריאת המגילה בציבור, מפני שברוב עם הדרת מלך.

ו. לכתחילה יש לשמוע קריאת המגילה בציבור, לכן אדם שהפסיד את קריאת המגילה בציבור, ילך לבית כנסת אחר לשמוע את קריאתה. אם לא מצא, יש אומרים שצריך לקבץ עשרה, אפילו ששמעו את קריאתה, ויש אומרים שיקרא ביחיד, וטוב לנהוג לכתחילה כדעה ראשונה.

ז. השומע קריאת מגילה ברדיו או בטלביזיה – אינו יוצא ידי חובה, אפילו אם שומע את קריאתה בשידור חי. (חזון עובדיה)

ח. השומע קריאת המגילה בטלפון, לדעת רוב הפוסקים לא יצא, ולכן לכתחילה אין להקל בזה, אך היות ויש אומרים שיצא, במקום צורך גדול שאין דרך אחרת, אפשר להקל עפ"י הוראת מורה הוראה.

ט. השומע ברכות המגילה ברדיו או בטלביזיה, לא בשידור חי, לא יענה אמן אחר הברכה, ואם שומע בשידור חי יענה אמן. (חזון עובדיה)

י. הקורא את המגילה שלא כסדרה לא יצא ידי חובה. ולכן אם דילג על מילה אחת או על פסוק אחד, צריך לשוב ולקרוא מתחילת הפסוק שדילג, ואילך. וכן הדין במדלג על מספר פסוקים או על פרשה שלמה.

יא. צריך הקורא לפני הקריאה לכוון להוציא את השומעים ידי חובה בקריאתו, בין אם קורא בציבור ובין אם קורא ליחידים, וכן השומעים צריכים להתכוון לצאת ידי חובה (וטוב להזכיר זאת לפני הקריאה).

יב. נשים חייבות במקרא מגילה, מפני שאף הן היו באותו הנס. למרות זאת יש אומרים שנשים לא מוציאות את האנשים ידי חובתם. (מרן בשו"ע תרפט') אשה יכולה להוציא אשה אחרת, אך מכמה סיבות לא תקרא אשה לנשים רבות, ולכן לכתחילה לא יעשו מנין קריאה לנשים שאשה קוראת, אלא יקרא להם גבר כמקובל. (עפ"י משנה ברורה).

יג. הקורא ביחיד, או החוזר לקרות המגילה לפני הנשים, אף על פי שמברך לפניה כל הברכות, מכל מקום לאחריה אינו מברך, שאין ברכה אחרונה אלא מנהג, ולא תיקנו לאומרה אלא בציבור.

מתנות לאביונים

א. מצוות מדרבנן שכל אדם יתן בפורים שתי מתנות לשני אביונים, מתנה לכל אביון. מנהג הספרדים לא פחות מסעודת פת כ 180 גרם עם דבר ללפת את הפת. (מוערך כיום כ 25 ₪ לכל אביון) ולמנהג האשכנזים די בנתינת פרוטה, ולכולם טוב להרבות במתנות לאביונים כפי האפשר.

ב. כל הפושט את ידו לצדקה, נחשב אביון לעניין זה, ואפילו שאינו שומר תורה ומצוות, שבסבירות גבוהה לא יברך על האוכל שירכוש.

ג. לדעת רוב הפוסקים צריך לתת את כסף מתנות לאביונים ביום פורים, ולא לפני, ויש מתירים לתת לפני פורים, ובמקרה כזה טוב לתת את הכסף בתור הלוואה שתיהפך למתנה בפורים. ונכון להקדים ולתת את המתנות לאביונים מוקדם ככל האפשר בפורים.

ד. אסור לגבאי הצדקה לשנות את המטרה של מתנות לאביונים לצדקות אחרות, וכן אין לפרוע בהם חובות כגון לשלם לחזן וכדומה. אך העני יכול לעשות בהם כרצונו, ולא חייב לקנות בהם דווקא אוכל.

ה. אין לתת את עיקר מתנות לאביונים מכספי מעשר כספים, אך אפשר לתת מכספי מעשר כספים תוספת מעבר לחובה העיקרית.

משלוח מנות

ו. חייב אדם לשלוח בפורים לרעהו משלוח מנות הכולל לפחות שני מנות. מדברי מאכל, לא בגד, ספר וכדומה. עדיף לשלוח פת ותבשיל, וכבר פשט מנהג לשלוח מיני מתיקה. יש אומרים שמשקה נחשב מנה, אך נכון לכתחילה לשלוח שני מנות אוכל, ולדעת כולם יין נחשב כמנה.

ז. יש לשלוח המנות ביום פורים ולא בליל פורים, וכל שכן לא אחרי פורים. גם האשה חייבת במצווה זו, וישלו איש לרעהו ואשה לרעותה.

ח. כל מי ששולח "משלוח מנות" יעשה זאת בלב שלם ולא יצפה לקבל בחזרה ממי ששלח לו, ובפרט שהדבר גורם לרבים לטרדה רבה ולעסוק ב 'משלוח מנות' ללא הרף וללא מנוחה במשך כל יום הפורים.

ט. ראוי ששני המנות יהיו ממינים שונים, ורצוי שיהיו בכלים שונים, אך אפשר לכתחילה לשלוח ממין אחד ובכלי אחד מחולק לשניים.

סעודת פורים

י. מצווה מדרבנן על כל אדם מישראל איש ואשה, להודות לה' באכילת סעודה ביום פורים, הנקראת "סעודת פורים". סעודה זו נעשית ביום ולא בלילה. והשנה שפורים חל ביום שישי ראוי להקדימה ככל שאפשר, אפילו לפני תפילת מנחה, או מיד אחרי תפילת מנחה גדולה.

פינת העורך

"**והיו הכרובים פרשי כנפים למעלה...ופניהם איש אל אחיו**" (כ"ה, כ') נראה לומר שכל אדם מישראל צריך לחתור בחייו להשגת שתי תכונות באישיותו: מצד אחד להיות: "פורשי כנפיים למעלה", כלומר להימנות עם השואפים לעלות מעלה מעלה ולהתעלות בהתמדה לאורה חיים של קדושה וטהרה. מצד שני עליו לקיים: "**ופניהם איש אל אחיו**" – כלומר להתבונן בכל הנעשה בסביבתו הקרובה והרחוקה, ובשעת הצורך להושיט עזרה נדיבה לכל נצרך.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לנערה היקרה ציון אדל פיטוסי הי"ו בת ויקטור ואורנה הי"ו – ולכל משפחתה לרגל הגיעה למצוות.

יהי רצון שיוצר המאורות יאיר את דרכך, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידך לטובה ותזכי לעבוד את ה' בשמחה ונחת ומתוך אהבת תורה ויראת שמים ותמצאי חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לנערה היקרה ציון אדל פיטוסי הי"ו בת ויקטור ואורנה הי"ו – ולכל משפחתה לרגל הגיעה למצוות.

יהי רצון שיוצר המאורות יאיר את דרכך, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידך לטובה ותזכי לעבוד את ה' בשמחה ונחת ומתוך אהבת תורה ויראת שמים ותמצאי חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

הנכנס לחנות בשמים

הטור

הטור אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן ריז' סעי' א'. פסק שהנכנס לחנות בשמים מברך על הריח שמריח בורא מיני בשמים, ואם הוא בעל החנות והולך לשבת שם כל היום מברך רק פעם אחת בכניסה.

אם נכנס ויוצא מברך על כל פעם ופעם שיוצא, והביא הטור בשם המהר"ם מרוטנבורק שמה שמברך בכל פעם שיוצא ונכנס זהו דווקא כשלא היה בדעתו לחזור, אבל אם בדעתו היה לחזור, לא יברך שוב פעם כשנכנס.

"הנכנס לחנותו של בשם שיש בו מיני בשמים מברך במ"ב ישב שם כל היום כולו אינו מברך אלא פעם אחת נכנס ויוצא נכנס ויוצא מברך ע"כ פעם ופעם, כתב הר"ם מרוטנבורק דווקא כשלא היה דעתו לחזור אבל אם היה דעתו לחזור לא יברך דהא לא אסח דעתיה".

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

וכך פסק בשולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן ריז סעי' א'. כשיטת הטור שהנכנס לחנות בשמים מברך בורא מיני בשמים ואם נשאר שם כל היום אינו מברך אלא פעם אחת בכניסתו. בסוף דבריו, הביא את המהר"ם מרוטנבורק שבנכנס ויוצא מברך כל פעם שנכנס ויוצא, רק, כשלא היה בדעתו לחזור, אבל אם היה בדעתו לחזור אינו מברך בשנית.

"הנכנס לחנותו של בשם שיש בו מיני בשמים, מברך בורא מיני בשמים; ישב שם כל היום, אינו מברך אלא אחת; נכנס ויוצא נכנס ויוצא, מברך על כל פעם; ודווקא שלא היה דעתו לחזור, אבל היה דעתו לחזור לא יברך".

מגן אברהם

ובמגן אברהם סימן ריז' ס"ק א' ב'. חידש שני חידושים א. שכל מה שאמרנו שהנכנס לחנות של בשמים מברך על הריח, זה דווקא בחנות, מפני שחנות בשמים מיועדת לכך שימשוך את הקונים לחנותו ועשוי לכך שיריחו ויהנו מהריח וכך יקנו.

אבל אם נמצא במחסן ומונחים לפניו בשמים ונודף מהם ריח אינו מברך מכיון שאין הבשמים במחסן עשויים בשביל להריח אלא להוציא אותם כפי הצורך.

ב. ועוד חידש שמה שפסק בשו"ע בשם המהר"ם מרוטנבורק שאם דעתו לחזור לא מברך אפילו כשנכנס ויוצא כמה פעמים, זהו דווקא כשדעתו לחזור מיד, אבל אם היה בדעתו לחזור אבל לא מיד, אינו מברך.

משנה ברורה

וכך הביא להלכה המשנה ברורה הלכות ברכת הפירות סימן ריז' ס"ק ו' ז'. כדעת המגן אברהם שכל מה שאינו מברך בכל פעם שנכנס ויוצא זהו דווקא כשדעתו לחזור מיד אבל כשאין דעתו לחזור מיד מברך בכל פעם ופעם שנכנס ויוצא.

בחבילת בשמים שרגילים להניח על השולחן להריח בהם אם היה בדעתו לחזור ולהריח בהם אינו מברך פעם נוספת גם אם חזר והריח מבשמים אחרים, ואפילו יצא מביתו, וזאת כל זמן שהיה בדעתו לחזור מיד.

אבל אם יצא לתפילה או לעסקיו הרי זה נחשב להפסק ומברך שנית אם רוצה להריח בהם.

"היה דעתו לחזור - ודוקא כשהיה דעתו לחזור מיד. אגודות בשמים שמונחים על השלחן להריח בהם אם נוטלו פעם אחד להריח בו ומברך עליו וחוזר ומניחו על השולחן אם היה דעתו לחזור ולהריח בו אינו צריך לברך עליהם כשחוזר ומריח בהם ואפילו יצא מביתו ודעתו לחזור מיד אינו צריך לברך עליהם כיון שהיה דעתו מתחלה להריח בהם בכל שעה. ואם הלך לעסקיו או להתפלל בבית הכנסת הוי הפסק וצריך לברך שנית לא יברך - ואפילו כשחוזר ומריח בבשמים אחרים גם כן אינו צריך לברך".

חזון עובדיה

בחזון עובדיה על טו' בשבט וברכות עמודים של'-שלב'. מביא דינים היוצאים להלכה על אותו כלל שאמרנו בהלכות ברכות שצריך שיהיה עשוי להריח דין א. אין לברך על מטהר אוויר של בית הכסא וכן בושם שנותנים על ארון מתים, וכן בושם שעשוי להעביר הזוהמה ואת ריח הזיעה ג"כ אין מברכים עליו, וכן בושם שמורחים על הידיים להעביר הליכלוך מהם כל אלה אין מברכים עליהם מכיון שאין עשויים להרחה אלא להעביר ריח רע. דין ב. אין מברכים על טבק ואפילו שיש בו ריח טוב . דין ג. אין לברך על בשמים של כל סוגי הערוה מן העריות שבתורה מכיון שאסור להריח בהם, וכן נכון להחמיר גם בבשמים שעל אשתו נדה, וכל זאת דוקא שעליה, אבל אם הסירה אותם על שולחן או על אגרטל וכדו' מותר לברך עליהם.

"טז: אין מברכים על בשמים העשויים להעביר ריח רע, כגון מטהר אוויר שמזלפים ממנו בבית הכסא. וכן מיכל המונח בבית הכסא, שכשמושכים המים מן המיכל אל האסלה מוליד ריח טוב במים, אין לברך על הריח הטוב הזה, ואפילו אם נתכוון להריח את ריח הטוב, אינו מברך. וכן בשמים שנותנים על ארון המתים שלא ירגישו ריח רע הנודף מהם. וכן בשמים שעשויים להעביר את הזוהמא, כגון מי שדרך גופו להזיע, וסך את גופו במיני בשמים להעביר הזוהמא. וכן אם אוכל וידיו מזוהמות מחמת שנגע בידיו בתבשילין וסך ידיו בשמן להעביר ריח הזוהמא, אינו מברך עליהם כלל.

פסקי תשובות

בפסקי תשובות עמוד תתנ"א ס"ק ב' ד"ה 'הנכנס'. הביא חידוש להלכה שיוצא מהלכה זו של הנכנס לחנות בשמים, שגם אם עובר בגינות או שדרות שיש שם פרחים עם ריח טוב וניטעו לצורך הפצת ריח טוב, מין הדין לפי שיטת השו"ע כל העובר שם ונכנס הריח לאפו ונהנה מהריח צריך לברך בורא מיני בשמים, ומביא הפסקי תשובות שלהלכה למעשה בזמנינו אין לברך אלא אם כן יטול בידו מהפרחים עם הריח הטוב ויברך עליהם, ואפילו שהם מחוברים, ולגבי פרדסים של עצי פרי כותב הפסקי תשובות שאין לברך על הריח שיש שם, וזאת מכיון שאין הכוונה בנטיעתם לריח אלא לאוכל, ועל כן אין לברך עליהם כלל.

"...נלמד מכאן גם לענין העובר בגינות ובשדרות שנטוע שם פרחי ריח ורדים ושושנים והדסים המבשמים את האויר בריח טוב, ומדינא דשו"ע אם ניטעו פרחי הריח וכדו' לצורך הפצת ריח טוב, יש לכל העובר לצידם והריח הטוב נכנס לאפו לברך 'בורא מיני בשמים', אבל למעשה בימינו אין לברך על ריחם אא"כ יטול בידו מהבשמים ואפילו משאירם מחוברים, וכל שכן שאין לברך על ריח הנודף מפרדסי עצי פרי, שאין הכוונה כלל בנטיעתם לצורך הריח".

סיכום:

יש סוגי בשמים שאינם עומדים להריח בו על כן לא תיקנו חכמים ברכה עליהם, ואפילו מתכוון להריח בהם. כגון בשמים של מתים, ושל בית הכסא, מטהר אויר, שמן שסכים את ידיו וגופו כדי להעביר את הלכלוך (אפילו שמן אפרסמון), שכל אלו הם רק להעביר את ריח הרע שיש.

אתרוג בהג הסוכות שמיועד למצווה דעת הראבי"ה שיברך הנותן ריח טוב בפירות, ור' שמחה חולק, ופסק השו"ע שנוכן להחמיר שלא להריח בו, ואם מריח לא יברך ונוכן לברך על פרי אחר ולפוטרו.

כתב המ"א לפני ואחרי המצווה יכול לברך עליו, אבל המשנה ברורה חולק, וכן על הדסים של מצווה לא יברכו.

אדם שנכנס לחנות של בשמים ומריח צריך לברך הואיל ורוצים שיריחו כדי שיקנו, אבל במחסן אין לברך.

ואם יצא מן הבית ודעתו לחזור מיד אינו מברך, ואם מתעכב מברך שוב כשחוזר. ובגינות שיש פרחים לנוי ולהריח בו יברך, ונוכן ליטלו בידו ואז יברך, אבל פרדס של עצי פרי אין לברך עליהם הואיל ועיקרם לאכילה.

תהילת ה' ידבר פי – ביאור על ספר תהלים

ביאור ופירוש על ספר תהלים – עפ"י מלבי"ם ועוד

בתהלים פרק ב' פסוק ט': "**תרעם בשבט ברזל ככלי יוצר תנפצם**" ביאר מלבי"ם שהקב"ה אומר לעם ישראל שניתנת להם הרשות לרצוץ את הגויים שקמו על ה' – על עם ישראל בשבט ברזל, והם יהיו ככלי יוצר המוכן לקבל הניפוץ והשבירה לגמרי – כלומר הרשה גם להכריתם ולהאבידם לגמרי.

את פסוק י': "**ועתה מלכים השכילו הוסרו שפטי ארץ**" – מבאר מלבי"ם שעם ישראל שקיבל את רשותו של הקב"ה לרצוץ את הגויים שקמו עליהן פונה לגויים לתקן את דרכיהם ובכך ימנעו מאבדון: "**ועתה, רוצה לומר אחר שה' הרשה אותי ע"ז וכל ממלכות הארץ נתן בידי, ורק אם אשאל אכריתם ויאבדו, א"כ למה תמרדו ותמתינו עד עת שתאבדו, טוב שתשכילו עתה. השכילו הוסרו ר"ל השכילו זאת מצד הערת השכל וקבלו זאת מאהבה, או עכ"פ הוסרו מצד המוסר ויראת העונש העתיד לבא עליכם, ומצד זה**".

פסוק יא': "**עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה**" – הוא המשך הפניה לאומות העולם שיתקנו את דרכם, כדי שסופם יהיה טוב והרעדה תהפך לגילה: "**עבדו את ה' ביראה, ובזה תרויחו שלבסוף תגילו ברעדה הזאת שחרדתם ויראתם מן העונש. מפרש דבריו, נגד מה שאמר עבדו את ה' במה תעבדו את ה'?**"

את הפסוק האחרון פסוק יב': "**נשקו בר פן יאנף ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפו אשרי כל חוסי בו**" מבאר מלבי"ם כסיום הפניה לאומות העולם "**נשקו בר**" - שיתחברו למבורר מאת ה'. פירוש אחר "**נשקו בר**" – שיהיו היו כמוץ הנושק וסובב את הבר והדגן, ולא כמוץ אשר תדפנו רוח.

"**נשקו בר, התחברו אל המבורר מאת ה', שבמה שתעבדו עבודת המלך משיח ה' ידמה כאילו אתם עובדים את ה'. וגם אמר נשקו בר, היו כמוץ הנושק וסובב את הבר והדגן, כל תהיו כמוץ אשר תדפנו רוח. לכן תפס מילת בר שהוראתו תאומית על המבורר והנבחר ועל הבר והדגן, ונגד מה שאמר ביראה, מפרש ממה יתיראו? פן יאנף ה' (הנזכר בכתוב הקודם) ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפו, רוצה לומר אחר שרק במעט שיבער אפו תאבדו דרך, כמ"ש ודרך רשעים תאבד, וכ"ש שראוי לכם להתירא פן יאנף, שפעל אנף מורה על שמכלה חרון אפו בעונש נחרץ, ונגד מ"ש וגילו ברעדה מפרש כי אשרי כל חוסי בו ולכן תגילו אח"כ על שחסיתם בה**".

חוכמה ודרכי חיים - ביאור משלי

ביאור ופירוש על ספר משלי – עפ"י מלבי"ם ועוד

המלבי"ם כתב שמהמשלים שבספר, האדם לומד איך להתנהג בעניינים שבין אדם לחברו ובהנהגה המדינית, ושהספר מתאים ומועיל לכל סוגי בני האדם. את פסוקים י' עד יב' מפרש מלבי"ם שזו חוכמת המוסר שאומר האב לבנו - לדוגמא שלא ילך בחבורה עם אנשים שליליים, שיכולים לפתות אותו לעשות מעשה לא קיצוני - לפגוע בבני אדם, מבלי להורגם, אלא רק לקחת את ממונם והם ישארו בחיים.

את פסוקים יג ויד' מפרש המלבי"ם שהם דרכי הפיתוי – שעל ידי זה נמצא הון יקר מכסף וזהב וכדומה, ממנו גם הוא יקבל את חלקו בגורל.

את פסוק טו': "**בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם**". מפרש מלבי"ם שבפסוק זה חוזר האב אל בנו ומזהירו לא לבתפתות אליהם ולא ללכת איתם לא במסלול הראשי שלהם ולא בנתיבית הצדדיים, ומוסיף, שלא רק להימנע מללכת איתם, אלא לגמרי להימנע מלהיות במחיצתם.

"**בני אל תלך בדרך אתם, דרך הוא הדרך הגדול הקבוע לרבים, והנתיבות הם של יחידים, ומוסיף שלא לבד שלא תלך אתם בדרך הגדול שלהם הקבוע לכולם, כי גם אל תלך בנתיבתם, בנתיב שהולך בו יחיד מהם.**

וגם הוסיף שלא לבד שלא תלך אתם בצוותא חדא, כי גם אם הם אין הולכים שם מנע רגלך שלא תלך בנתיב שהלך בו יחיד מהם, כי הם ירצחו גם אותך:

את פסוק טז': **כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפך דם**" מפרש מלבי"ם שאותם אנשים הם רצים אל הרע – ומתחיל להסביר לגבי גזל שהוא דבר שבקלות ניתן להסביר את הרוע שבו וזה לא נעצר שם ומגיע עד לרצח, ועוד שמי שמחיל להיות בחברתם קשה לו להימלט מהם.

"**כי רגליהם לרע ירוצו, האב מודיע לבנו הקטן שידע שכל מה שרצים הוא לרע כי הגזל הוא דבר רע, (בזה יתחיל האב ללמד את בנו בדבר שיבין בקל בשכלו, ומוסיף להסביר לו כי) חוץ ממה שהוא דבר רע ירצחו גם אותך, כי ימהרו לשפך דם, (וגם כל תחשוב שבתוך כך תשמט מידם, כי ימהרו לזה)**".

שאלות לגיל הרך (כיתות א' עד ג')

1. על איזה כלי מכלי המשכן והיכן היו מונחים הכרובים?

א. על חלקו העליון של השולחן. ב. על כרכובו של המזבח.

ג. על בסיסה של מנורת הזהב. ד. על הכפורת שעל הארון.

2. איזה כלי מכלי המשכן שבפרשה, כל מידותיו אינן מידות שלימות?

א. בכל הכלים חוץ מהשולחן. ב. כל הכלים חוץ ממזבח הזהב.

ג. רק למזבח הנחושת. ד. רק לארון.

3. מה היה אורכה ורוחבה של כל יריעה במשכן?

א. אורכם וגם רוחבם חמש אמות. ב. אורכם וגם רוחבם שבע אמות.

ג. אורכם עשרים ושמונה ורוחבם ארבע אמות. ד. התורה לא הגדירה.

שאלה עפ"י פירוש רשב"ם - כיתות ה' עד ח'

7. "...וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה" (כא') האם דין זה חל במדבר?

א. לא, הדין החל משהתיישבו בערי ישראל. ב. כן, היה גם למחנה לויה.

ג. כן, היה גם לאוהל מועד. ד. בגם כשהיו במדבר לא היה רצח בשוגג.

שאלות עפ"י רש"י ילדי כיתות ד' עד ח'

4. מהיכן היו לבני ישראל במדבר עצי שיטים?

א. קנו מהעמים שפגשו בדרך. ב. נטעו עצים לצורך המשכן.

ג. יעקב כבר חשב על זה במצרים. ד. גם במדבר ניתן למצוא.

5. האם כלי הקודש שבית המקדש צריכים להיות זהים לאלו שבמשכן?

א. במשכנים כן, ובבית המקדש לא. ב. במקדש הראשון כן, ובשני לא.

ג. אינם חייבים להיות זהים. ד. חייבים להיות זהים.

6. מה צריך להיות משקל הזהב ממנו תעשה המנורה וכליה? (פרק כה')

א. לפחות כיכר זהב טהור. ב. כיכר זהב טהור, לא פחות ולא יותר.

ג. משקל השווה למשקל הכרובים. ד. אף תשובה לא נכונה.

שאלה עפ"י פירוש איבן עזרא - כיתות ד' עד ח'

8. "וְנָקָם מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתוֹ.." (כד') מדוע לא ידע יהושע על חטא העגל?

א. כשחטאו למד תורה באוהלו. ב. הוא ידע, אך לא רצה לאכזב את משה.

ג. הוא המתין למשה בתחתית ההר. ד. תשובות א' וג' נכונות.

ברכות והודעות

מדרשת "הדרך אלייך" בחשמונאים על שם אשת החסד: אודליה פונקלר (תורג'מן) ז"ל הינה נקודת אור ביישוב פעילה בימים: ראשון, ורביעי בערב, וכן ביום רביעי בבוקר.

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות ללימוד תורה משמעותי של אברכי כולל "ברכת אברהם" לימי אזכרה של קרוב משפחה – נא לפנות לרב שמעון בוחניק – 050-2339941